

CĂRȚI CU DEDICAȚIE ȘI AUTOGRAF, ÎN COLECȚII PARTICULARE CONSTĂNȚENE

Considerate mai mult amabilități de complezență (așa cum sunt adesea), însemnările de pe filele albe sau îngălbenite de vreme, de la începutul cărților, pe filele interioare ale coperților, pe forzat, pe colțuri sau margini de pagină, și, în sfârșit, pe orice loc gol din text, dar, mai ales, sub colofoniu, s-au dovedit a fi surse vii pentru istoric și literat, dovezi de netăgăduit despre vieți zbuciumate, istorii nescrise.

Desigur că nu suntem noi primii care abordăm aceasta problemă și, mai ales, nu spunem lucruri noi. Despre cartea cu autograf și însemnări s-a scris încă de la începutul bibliofiliei, se scrie și astăzi, din când în când, și numai la anumite ocazii, de obicei, la o aniversare sau comemorare, sporadic, în paginile revistelor.

Autograful „in ipso”, acordat pe un colț de masă, într-o librărie, bibliotecă, muzeu sau aiurea, unui admirator dintre alte zeci și sute, poate să nu însemne mare lucru. Oferit de o personalitate sau unei personalități, este cu totul altceva. O demonstrează, cu prisosință, dedicațiile scriitorilor, creatorilor de artă, oamenilor de știință date pe volumele care i-au consacrat și care se păstrează, de-a lungul și de-a latul țării, în multe biblioteci, în casele memoriale, în colecțiile particulare și care, întotdeauna, s-au remarcat, constituind mândria acestora.

Aceste însemnări autografe dezvăluie, firește, atunci când nu sunt simple acte gratuite, în primul rând, personalitatea celui care le oferă. Sunt documente de viață, neapărat necesare pentru înțelegerea completă a unor figuri de majoră inspirație.

Spre deosebire de opera de creație propriu-zisă, încheată și unitară, însemnările autografe aduc, simplu și naiv, uneori, date precise, dintre care unele pot fi verificate cu ajutorul materialului documentar cunoscut.

Fiecare autograf este rezultatul priceperii și talentului celui care l-a realizat, purtând, peste ani, o părticică din geniul, gândirea și simțirea lui, unele mai valoroase decât însăși cartea pe care sunt scrise.

Remarcăm faptul că, în cadrul colecțiilor particulare euxine, există și cărți cu dedicație și autograf. Menționăm o serie de personalități culturale- istorici, critici de artă, scriitori, poeți-, care au înnobilat, cu semnătura sau dedicația proprie, paginile unor volume, printre care:

Marin Sorescu, Tudor Arghezi, Mioara Minulescu, Fănuș Neagu, Constantin Novac, Cristina Tamaș, Gheorghe Platon, Dinu Adameșteanu, Grigore Vieru și mulți alții.

O parte dintre cei amintiți au notat, pe colțul filei, gânduri pentru prieteni, alții pentru diverse personalități. Absolut toate au o deosebită valoare, atât pentru bibliofilie, cât și pentru cunoașterea unor mentalități, caractere sau evenimente.

Pentru a veni în întâmpinarea curiozității cititorului, am selectat un număr de autografe și dedicații, pentru a fi facsimilate, de la 38 de cărți.

Cărțile la care mă voi referi au ca proveniență surse diverse: unele sunt din biblioteca personală, altele din colecții particulare constănțene.

Socot că pot scrie o istorie a cărților bibliotecii mele, din punctul de vedere al momentului împrejurărilor în care le-am procurat, al unei stări sufletești, mai ales că unele dintre ele mi-au fost dăruite direct de autor. Ajungând la mine, asemenea cărți își îndeplinesc, cu adevărat, rolul lor pe pământ.

Voi încerca să prezint un capitol de dedicații și autografe din colecția personală. Oferind un set restrâns dintre acestea, mă gândesc că sunt valoroase atât prin ceea ce spun autorii, cât și prin ceea ce sunt autorii.

O dedicație sobră este cea din partea profesorului universitar Dinu Adameșteanu, reprezentant de prestigiu al arheologiei clasice din Italia, specialist de renume internațional în metoda modernă a prospecțiunilor aerofotografice în arheologie: *„D-nei Suceveanu con tanto auguri”*, oferită cu prilejul unui simpozion internațional la Constanța, pe cartea sa: *„Civilități antice din Italia Meridională”*. Tot sobră poate fi considerată și dedicația din partea poetului, prozatorului și publicistului constănțean Octavian Georgescu, pe o carte de versuri – *„Muzele neliniștitoare”*, apărută, la Constanța, în 1999: *„Doamnei Simona Suceveanu, cu amicalitate”*.

Poet și publicist constănțean, în prezent conferențiar dr. la Universitatea „Ovidius” din Constanța, Facultatea de Limbi Clasice, Ștefan Cucu, dedica fostei sale colege în ale muzeografiei, câteva cuvinte pe una dintre cărțile sale, *„Templul cuvintelor”*, Constanța, 1993: *„Monicăi Suceveanu, apropiată colaboratoare în domeniul bibliofiliei, muzeografiei, cu multă afecțiune din partea autorului”*. O dedicație de o deosebită simțire sufletească este cea oferită de scriitorul Fănuș Neagu, pe cartea sa, *„O corabie spre Bethleem”*, cu prilejul lansării sale la Constanța, în toamna lui 1997: *„Doamnei și Domnului Suceveanu cu gânduri de Voroneț, cu flori de la măicuțele de la Agapia, cu speranță și dragoste, cu ultima bătaie de lumină de*

toamnă”.

Aurelia Lăpușan, poetă și publicistă autentică dobrogeană, al cărei filon biologic îi conturează structura literară, oferă familiei mele o carte, care poate fi considerată, pe drept cuvânt, un jurnal intim, deghețat în literatură– *„Spovedania unei femei”*, Constanța, Editura Europolis, 1995, cu o dedicație care amintește de anii adolescenței petrecuți într-un liceu constănțean: *„Pentru Dr. Paul Suceveanu și ai lui, cu care am împărțit câteva superbe momente ale adolescenței noastre”*.

O dedicație cu tâlc poate fi cea a umoristului constănțean Petru Brumă, pe cartea sa *„Esticele II”*, Editura Ex Ponto, Constanța, 2004, care conține *„cronici de căpătâi”* pentru memoria epocii post decembriste: *„D-nei Simona Mioara Suceveanu, aceste creațiuni ale subsemnatului împreună cu buchetul de crizanteme, operă a toamnei 2004”*.

Istoricul de artă Doina Păuleanu ne înfățișează, în cartea sa, *„Constanța– Aventura unui proiect european”*, o captivantă istorie urbană a orașului dintre Piața Ovidiu și Piața 23 Noiembrie (azi, desființată). Cu prilejul lansării, în vara anului 2003, am primit-o cu dedicația: *„Monicăi Suceveanu, cu prietenie și colegialitate”*.

Dintre multele dedicații de familie, merită să o amintesc pe cea a unor colegi de breaslă, dragi soțului meu, medicii chirurghi, Octavian Unc și Dan Toldișan, în volumul *„Versuri pictate”*, Editura Ex Ponto, Constanța, 2001, care conține o alternanță versificație și tușă picturală, fiecare poezie fiind un strigat, un destin, o speranță, după cum spune autorul Octavian Unc, fiecare poezie fiind însoțită de o imagine picturală realizată de Dan Toldișan. În amintirea orelor de spital petrecute împreună, dedică volumul *„Domnului Dr. Paul Suceveanu, un om deosebit, un prieten pe care l-am simțit aproape de sufletul meu”*. Poetul Nistor Ioan Dan oferă, pe cartea sa *„Acum este vremea”*, apărută la Constanța, în 2000, o dedicație de o deosebită sensibilitate: *„D-lui Dr. Suceveanu cu spontană și afectuoasă admirație, Slava ție Doamne/ cel ce reversi spre mine/ imensa-ți bunătate /lasă-mi în suflet iubirea/ de-al meu aproape”*.

Tot o dedicație de familie este cea oferită părinților mei de istoricul-academician Gheorghe Platon, pe cartea sa *„Lupta românilor pentru unitate națională”*, apărută la Iași, în 1974: *„Doamnei și Domnului I. Șendrulescu, stima, prețuirea și prietenia deplină a lui Gh. Platon”*.

Voi continua lucrarea cu un set de cărți cu dedicații din colecția profesoarei Rodica Fiț, eminent cadru didactic la Colegiul Pedagogic „Constantin Brătescu” din Constanța. Una din cele mai prețioase cărți cu dedicație din biblioteca domniei sale este cea a poetului Marin

Sorescu, sosit la Constanța, în iarna lui 1995: „*Distinsei D-ne Rodica Fiț, acest prilej de a o omagia prietenește cu ocazia unui popas la Constanța*”, dedicație oferită pe cartea „*La Lilieci*”, București, Editura Creuzet, 1995.

Poetul și graficianul tomitan Ion Codrescu scrie, pe volumul său de poezie „*Desene pentru Haiku*”, Editura Muntenia, 1992- o carte frumos ilustrată, cu picturi în tuș, după modelul tradițional japonez „sumi-e”-: „*Pentru Raluca, Doamna și Domnul Fiț cu speranța ca momentele Haiku prezentate de autor vor pătrunde prin poarta de dialog dintre om și natură*”.

Cu prilejul Festivalului Internațional de Haiku din Constanța, Ediția a II-a, au fost lansate numeroase cărți Haiku, fapt ce ilustrează recrudescența acestei forme poetice, aflate în consonanță cu sensibilitatea omului acestor vremuri, printre care și „*Stropi de rouă*”, a profesoarei Olga Duțu, Editura Europolis, Constanța, 1994, carte care conține și o dedicație: „*Rodicăi Fiț cu sincera prietenie, acești stropi de suflet*”.

Pionier al învățământului superior constănțean, autor a numeroase articole de istorie și critică literară, profesorul Puiu Enache a publicat o bogată producție lirică, sub pseudonimul Ștefan Careja, printre care și volumul de versuri „*Lacul Laprelui*”, Editura Ex Ponto Constanța, 2000, volum ilustrat de pictorul Daniela Țurcanu, pe care-l oferă cu dedicație „*D-nei Rodica Fiț, cu deosebita admirație, în speranța unei prietenii îndelungate*”.

Continuându-ne căutările în biblioteca dascălului constănțean, am găsit două cărți cu dedicație ale poetului buzoian, stabilit în Dobrogea, din 1972, Veronel Porumboiu, semnate cu pseudonimul, Arthur Porumboiu. Una dintre ele, „*Domnule copil*”, Editura Ex Ponto, Constanța, 1999, îi este dedicată „*D-nei Rodica Fiț, urându-i a viață plină de bucurie, chiar dacă va trebui să străbată calea jertfei*”. Celălalt volum, „*Revoltă împotriva stării de statuie*”, de la aceeași editură, 2001, e oferită „*cu admirație și urarea de a-și păstra frumusețea, care-i bucurie eternă, așa cum zicea un mare Poet*”.

Prozatoarea și publicista Doina Jela, autoare a unui mare număr de eseuri, cronici, recenzii, interviuri, apărute în reviste ca „*Tomis*”, „*Arca*”, „*Amfiteatru*”, „*România Literară*”, se ocupă, la Editura Humanitas, de colecția „*Procesul comunismului*”, unde i-a apărut, în 2001, cartea „*Lexiconul negru-unelte ale represiunii comuniste*” și alte volume. Cu prilejul lansării, la Constanța, o oferă, cu dedicație: „*Pentru Rodica Fiț, cu prietenie și recunoștință*”.

Cartea „*Confesiuni violente*”, scrisă de Nicolae Breban, în 1994, Editura Du Style, București, este dăruită, cu dedicație „*interesat de vivacitatea spiritului și recunosc, de originile noastre comune*”.

Membră fondatoare a revistei „Agora” a Societății de Haiku Constanța, profesoara Stela Moise scrie, de mult timp, versuri și proză. Câteva eseuri literare au fost publicate sub pseudonimul Thea Corsav. Volumul de miniaturi lirice intitulat „Numai azurul”, ediție bilingvă, editat de Editura „Fundăției Andrei Șaguna” din Constanța, în 2002, este dedicat „cu toată dragostea și bucuria de a fi mereu împreună în visările noastre”, d-nei Rodica Fiț.

Promotor și animator al vieții culturale constănțene, scriitoarea Cristina Tamaș se regăsește cu o serie de cărți în biblioteca sus amintită: „Străinul de pe plajă”, editată, în 1992 și 1997, la Editura Muntenia, Constanța, „Miss Eva”–1997, de la aceeași editură, „Anotimpurile Mariei”, Galați, Editura Porto-Franco, 1995, „Teatru”, Editura Ex Ponto, 1999, sunt câteva dintre ele și acestea cu dedicații. Mi-a reținut atenția cea de pe volumul „Străinul de pe plajă”: „Prieteniei și kolegei mele dragi, Rodica Fiț, cea isteată ca un proverb și veșnic tânără și ferice”.

Aș comite o mare nedreptate dacă nu l-aș aminti pe prozatorul, reporterul și scenaristul Constantin Novac. Pe cartea sa, „Punctul mort”, Editura Ex Ponto, 1996 se păstrează o dedicație: „Familiei Fiț, Rodica, Raluca și Mircea în simpatie veche mereu reînnăscută”.

Și, nu în ultimul rând, îl voi menționa pe umoristul Petru Brumă, care a devenit deja un nume cunoscut în urbea de la malul Mării, unde profesează ca dascăl de fizica, dar și în alte zone ale țării, fie prin colaborările la diverse reviste, fie prin premiile importante obținute la festivalurile de umor „Mărul de aur” de la Bistrița și „Constantin Tănase” de la Vaslui. O suită de figurine întruchipând personalități politice și culturale ale tranziției noastre, numita „Karaoke sonets” și un „Abecedar pentru copii precoci” sunt reunite sub genericul „Cântece pe limba lor”, Editura Ex Ponto, 2002. Numele cărții ilustrează, de fapt, adevărul folcloric rezumat în proverbul „Fiecare pasare pre limba ei piere sau de ce nu, trăiește”. De ziua Mărțișorului, cartea este oferită „Doamnei cărturărese Rodica Fiț, membră de vază a Fan Clubului P. Brumă, întru nobila folosință și faină pomenire a creatorului”.

Ne continuăm căutările prin colecțiile particulare din județ și descoperim, în comuna Mereni, cartea de versuri a lui Grigore Vieru, „Acum și în veac, poeme, cîntece, confesiuni”, editată la Editura Litera International, București- Chișinău, 2001. Pe verso-ul filei de gardă se află însemnarea „Fratelui Damian Avramescu, bucurându-mă că și-a alipit inima de Lacrima noastră. Hristos a înviat, Gr. Vieru, Mereni, 3 mai 2004.” Poet basarabean cu o personalitate puternică, Grigore Vieru continuă să scrie românește și, astfel, va rămâne suflet din sufletul neamului său.

Închei cu două cărți de versuri, dintr-o colecție a colonelului Constantin Grigore. Este vorba despre un volum al lui Tudor Arghezi, „Versuri”, editat în 1959, la București, prefătată de Mihai Beniuc, carte care strânge laolaltă volumele de versuri publicate, până la acea dată, de autor, la care adaugă câteva poeme inedite. Pe fila de gardă este dedicația : „Căpitanului Grigore Constantin cu simpatie din partea autorului, martie 1969”.

A doua carte este scrisă de Ion Minulescu, în 1939, și este editată la Imprimeria Națională București. Pe ea se afla o dedicație din partea fiicei poetului, Mioara Minulescu, din toamna lui 1969: „Domnului Constantin Grigore, în amintirea unei dimineți de toamnă petrecută în casa părinților”.

Menționez că mi-au fost de un real sprijin, în ideea pe care mi-am propus-o, lucrări ca: Ilie Corfus, *Însemnări de demult*, Iași, 1975; *Comunicări și referate de bibliologie*, Constanța, 1984; *Referate și comunicări de bibliologie*, Constanța 1999; Revista „Biblion”, IV, nr. 1-2, Constanța, 1997; Gelu Culicea, *Manuscrise și cărți cu autograf*, Constanța, 2002.

LIVRES AVEC DES DÉDICACES ET AUTOGRAPHES DANS DES COLLECTIONS PARTICULIÈRES DE CONSTANTZA

Résumé

L'article présente une série de livres appartenant à des collections particulières de Constantza et des localités du département, livres où l'on trouve, sur les pages de titres ou de garde surtout, des dédicaces et des autographes de leurs auteurs. Nous pouvons y mentionner des poètes, des écrivains et des historiens qui ont anobli avec leur signature les pages de certains volumes tels que Tudor Arghezi, Grigore Vieru, Marin Sorescu, Constantin Novac, Cristina Tamaș, Fănuș Neagu, Mioara Minulescu, Gheorghe Platon, Dinu Adameșteanu.

